

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN: 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 7, NO 13, STIP, 2022

ГОД. VII, БР. 13
ШТИП, 2022

VOL. VII, NO 13
STIP, 2022

ПАЛИМПСЕСТ

**Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања**

PALIMPSEST

**International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research**

**Год. 7, Бр. 13
Штип, 2022**

**Vol. 7, No 13
Stip, 2022**

**PALMK, VOL 7, NO 13, STIP, 2022
DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM22713>**

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moskow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruyse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Кире Зафиров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenovski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Kire Zafirov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

12 ПРЕДГОВОР

Јована Караниќиќ Јосимовска, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Jovana Karanikik Josimovska, editor of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

17 Gyde Hansen

ÜBERSETZEN FÜR DIE DRESDNER FRAUENKIRCHE

Gyde Hansen

TRANSLATING FOR THE FRAUENKIRCHE DRESDEN

25 Violeta Janusheva

LINGUISTIC ANALYSIS OF CORONA AND COVID-19 RELATED WORDS IN THE MACEDONIAN STANDARD LANGUAGE

41 Vesna Prodanovska-Poposka, Silvana Neshkovska, Elena Kitanovska-Ristoska

ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES: A STUDY ON ENGLISH SPELLING PROFICIENCY OF UNDERGRADUATE STUDENTS – LEARNERS OF ENGLISH FOR BIOTECHNOLOGY

53 Doris Sava

ÜBERLEGUNGEN ZUR EINBINDUNG DES VORGEPRÄGTEN SPRACHGEBRAUCHS IN DIE RUMÄNISCHE BILINGUALE LEXIKOGRAFISCHE PRAXIS MIT DEUTSCH

Doris Sava

CONSIDERATIONS ON THE INTEGRATION OF CONVENTIONALIZED LANGUAGE USE IN ROMANIAN BILINGUAL LEXICOGRAPHICAL PRACTICE WITH GERMAN

63 Ilir Krusha, Izer Maksuti

DER AUFFORDERUNGSSATZ, SEINE SYNTAKTISCHEN UND SEMANTISCHEN DIFFERENZIERUNGEN IM DEUTSCHEN UND ALBANISCHEN

Ilir Krusha, Izer Maksuti

THE IMPERATIVE SENTENCE: SYNTACTIC AND SEMANTIC DIFFERENCES IN GERMAN AND ALBANIAN

75 Анета Стојковска

СИНТАКСИЧКО СОГЛАСУВАЊЕ ПО БРОЈ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК

Aneta Stojkovska

SYNTACTIC NUMBER AGREEMENT IN MACEDONIAN AND ENGLISH

- 85 Mariya Leontik**
MAKEDONYA'DA OSMANLICA BELGELERİN İLK ÇEVİRMENLERİ VE
OSMANLI DÖNEMİNİ ARAŞTIRAN İLK UZMANLAR
Marija Leontik
THE FIRST TRANSLATORS OF OTTOMAN-TURKISH DOCUMENTS AND THE
FIRST RESEARCHERS OF OTTOMAN PERIOD IN MACEDONIA
- 105 Марија Гркова-Беадер**
ПРАВОПИСНИТЕ ОТСТАПКИ КАЈ СТУДЕНТИТЕ ОД ПРВА ГОДИНА НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ ВО ШТИП
Marija Grkova-Beader
ORTOGRAPHIC ERRORS MADE BY THE FIRST YEAR STUDENTS AT THE
UNIVERSITY IN SH TIP

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

- 119 Намита Субиото**
ТВОРЕШТВОТО НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ НА СЛОВЕНЕЧКИ
Namita Subiotto
TRANSLATIONS OF THE WORKS OF BLAZHE KONESKI INTO SLOVENIAN
- 131 Luisa Emanuele**
«AMO LE CONTAMINAZIONI. SENZA MESCOLANZE NON ESISTEREBBE
ALCUNA FORMA DI VITA». LAILA WADIA E LA LINGUA METICCIA
Luisa Emanuele
«I LOVE CONTAMINATION. WITHOUT MIXTURES NEITHER THERE WOULD
BE ANY FORM OF LIFE». LAILA WADIA AND THE INTERBREED LANGUAGE
- 143 Giacomo Di Muccio**
MASCILITÀ FRAMMENTATE. IL CASO DI TI HO SPOSATO PER ALLEGRIA DI
NATALIA GINZBURG
Giacomo Di Muccio
SHATTERED MASCULINITY. THE CASE OF NATALIA GINZBURG'S TI HO
SPOSATO PER ALLEGRIA
- 153 Марија Ѓорѓиева-Димова**
„КНИГАТА-КАКО-СВЕТ“: РОМАНЕСКНИТЕ ОНТОСТРАТЕГИИ НА МИТКО
МАЏУНКОВ
Marija Gjorgjieva Dimova
“THE BOOK AS A WORLD”: MITKO MADZUNKOV'S LITERARY
ONTOSTRATEGIES
- 167 Славчо Ковилоски**
НЕПОЗНАТА ПЕСНА И ЕСЕИ ВО РАКОПИС НА АНАСТАСИЈА МИЛОШОВА
ОД 1895 И 1896 ГОДИНА
Slavcho Koviloski
UNKNOWN POEM AND ESSAYS IN MANUSCRIPT BY ANASTASIJA MILOSHOVA
FROM 1895 AND 1896

- 175 Filiz Mehmetoğlu**
MAKEDON ATASÖZLERİ VE BİLMECELERİNDE İSTANBUL ALGISI
Filiz Mehmetoğlu
THE PERCEPTION OF ISTANBUL IN MACEDONIAN PROVERBS AND RIDDLES

КУЛТУРА / CULTURE

- 187 Luciana Guido Shrempf**
UN BREVE VIAGGIO. ALLA SCOPERTA DEI FILM DANTESCHI: DAI PRIMORDI DELLA SETTIMA ARTE AD OGGI
Luciana Guido Shrempf
A SHORT JOURNEY ON DISCOVERING DANTE IN MOVIES: FROM THE BEGINNING OF THE SEVENTH ART TO TODAY

- 203 Sunčana Tuksar, Saša Vojković**
MUSIC, FASHION AND THEATRE AS TRANSMEDIA DRAMATURGY IN WOODY ALLEN'S FILM BLUE JASMINE

- 215 Petar Namicev, Ekaterina Namiceva Todorovska**
SIGNIFICANCE OF THE BAZAAR FOR PRESERVATION OF THE TRADITIONAL URBAN FORM IN MACEDONIA – STUDY CASE OF SKOPJE'S OLD BAZAAR

- 229 Maja Манчевска**
РОДОВАТА ДИМЕНЗИЈА НА ПОЛИТИЧКИОТ АНГАЖМАН ВО МАКЕДОНСКОТО ОПШТЕСТВО
Maja Mancevska
THE GENDER DIMENSION OF THE POLITICAL ENGAGEMENT IN MACEDONIAN SOCIETY

- 243 Alirami İbraimi**
KÜLTÜR MERKEZİ KONUMUNDAKİ MANASTIR ŞEHİRİ VE ÖZELLİKLERİ
Alirami İbraimi
THE CITY OF MANASTIR AS A CULTURAL CENTER AND ITS FEATURES

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 255 Luandra Murati, Gëzim Xhaferri, Biljana Ivanovska**
ANWENDUNG UND FUNKTION VON SPIELEN IM DaF-UNTERRICHT AN KOSOVARISCHEN GRUNDSCHULEN
Luandra Murati, Gëzim Xhaferri, Biljana Ivanovska
APPLICATION AND FUNCTION OF GAMES IN GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE AT ELEMENTARY SCHOOLS IN KOSOVO

269 Andreja Retelj
EINSTELLUNGEN VON SLOWENISCHEN DAF-LEHRENDEN ZUR
MEHRSPRACHIGKEIT

Andreja Retelj

BELIEFS OF SLOVENIAN TEACHERS OF GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE
ABOUT MULTILINGUALISM

283 Adrijana Hadji-Nikolova, Nina Daskalovska, Natka Jankova-Alagjovska
DISTANCE LEARNING – DEVELOPMENT, TYPES AND TOOLS

297 Şükriye Duygu Çağma
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILABİLECEK İNTERNET
SİTESİ KAYNAKLARI

Şükriye Duygu Çağma

WEBSITE RESOURCES TO BE USED IN TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

305 Лилјана Макаријоска
СТУДИИ ЗА ВТОРИОТ БЕРАМСКИ БРЕВИЈАР – ЗНАЧАЕН ПРИЛОГ ЗА
ПРОУЧУВАЊЕТО НА ХРВАТСКОГЛАГОЛСКАТА ПИСМЕНОСТ

Liljana Makarijoska

STUDIES ON THE SECOND BERAM BREVIARY – A SIGNIFICANT
CONTRIBUTION TO THE STUDY OF CROATIAN GLAGOLITIC LITERACY

313 Ранко Младеноски
ПРИВАТНИ ЗАПИСИ НА ЖИВКО ЧИНГО

Ranko Mladenoski

PRIVATE RECORDS OF ZHIVKO CHINGO

ДОДАТОК / APPENDIX

323 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

325 CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

KÜLTÜR MERKEZİ KONUMUNDAKİ MANASTIR ŞEHİRİ VE ÖZELLİKLERİ

Alirami İbraimi

aliramiibraimi@hotmail.com

Özet: Makedonya'nın en mühim şehirlerinden biri Manastır (Bitola)'dır. Manastır Vilâyeti Osmanlı Avrupa'sının ortalarında bulunmaktaydı. Manastır Makedonya Cumhuriyeti'nin en gelişmiş ve gelişmekte olan ikinci büyük şehirlerden biridir. Manastır XI. yüzyıldan itibaren, kiliseler ve dinî yapılardan oluşan bir dinî merkez konumuna sahipti. Manastır'da her dine mensup olan insan (Hristiyan, Müslüman, Katolik, Protestan, Yahudi) yaşamakta.

Osmanlı Devleti hâkimiyeti altına aldığı yerleşim yerlerini düzenli bir hale getirme çabaları göstermiştir. Şehirler, bu dönemde sosyal, kültürel ve ekonomik bakımdan en önemli alanlardır. Şehirler; din, eğitim, sağlık, ulaşım, yönetim ve ekonomi açısından köylere göre daha farklıdır. Osmanlı şehirlerinin ana unsurları; yollar, köprüler, çeşmeler, kaleler, hastaneler, camiler, çarşılar, pazarlar, kültür merkezleri ve mahalleler sayılmaktadır. Halkın ihtiyaçlarını karşılayan birçok sosyal yapılar inşa edilerek, şehirlere büyük bir canlılık kazandırılmıştır. Şehirler kırsal bölgelerden ve köylerden ayıran en önemli özellikler şehirlerdeki ihtişamlı yapılarıdır.

Anahtar Kelimeler: *Manastır, Bitola, Makedonya, şehir, kültür.*

1. Giriş

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde öyle şehirler vardır ki; her dönemde kültür ve ilim yayan merkez sayılmıştır. Böyle kültür merkezi hâline gelen şehirlerden biri de Manastır sayılmaktadır. Her dönemde; edebî, ilmî, fikrî, dinî, entelektüel, kültürel, siyasî ve mimarî yapılarıyla her alanlarda toplumun ihtiyaçlarını karşılamıştır. Manastır şehri her medeniyetin izlerini taşımaktadır. Yine yerleşim alanlarında ve ekonomik hayatın canlanmasında önemli uygulamalar ortaya koymuştur. Manastır diğer şehirlere göre din, eğitim, sağlık, yönetim, ekonomi, ulaşım alanlarında öncülük etmiştir.

2. Manastır

Manastır, Kuzey Makedonya'nın güneybatısında Pelister Dağı eteğinde yer alan ülkenin ikinci büyük şehirlerindedir. Antik Çağ'da Herakleja "Makedonca Bitola, Sırpça Bitolj, Bulgarca Bitolja, Yunanca Monastir veya Manastiryon, Romence Toli-Monastir" şeklinde adlandırılmaktadır. (İdrizi,

2008: 17). Makedonca Bitola, Türkçe Manastır olan şehir ismi hakkında birçok rivayet söylenmektedir. Bir rivayete göre şehirde bulunan büyük bir kiliseden adını almıştır. Diğer rivayete göre, “Dragor nehrinin sağ kıyısında kırk bir ve sol kıyısındaki yirmi dokuz kiliseden dolayı şehir, Osmanlılar tarafından Manastır” olarak adlandırılmıştır. (Tevfik, 1911: 203).

Evliya Çelebi'nin XVII. yüzyılda Seyahatnamesinde verilen bilgilere göre Manastır: “Bir dağın (Baba Dağı) eteğinde, geniş bir vadi (Pelagoniya vadisi) içinde, bir nehrin (Dragor nehri) sağında ve solunda, büyük bir şehirdir. Dört yanı ve şehir içi ağaçlık bir yerdir. Büyük İskender zamanında burada büyük bir mabet varmış. Manastır denmesinin sebebi budur.” (Çelebi, 1996: 382-386). Manastır; “Yunanca manasterion, rahip veya rahiplerin dünya ile ilgilerini keserek yaşadıkları yapı, keşişhane”. (Türkçe Sözlük, 1988: 1498).

Manastır şehri eski çağlardan beri, milattan önce sekizinci yüzyıla kadar giden önemli bir yerleşim yeri olarak sayılmaktadır. Manastır şehrinin kuruluşu “Makedonya Kralı I. Perdikkas'ın (M.Ö. 725)” dayanmaktadır. (Parmaksızoğlu, 1976:250). Manastır Şehri, “M.Ö. 4. yüzyılda Büyük İskender'in babası II. Filip tarafından 3000 nüfusla” inşa edilmiş. (Anastasovski, 2005: 195). Manastır, “tarihi Roma yolu Via Egnatia'nın başladığı o noktadan sonra da Edesa, Selanik ve Kavala'dan geçerek kırk dokuz günde İstanbul'a ulaşılan” önemli duraklardan biri sayılmıştır. (Yerasimos, 1991: 407-409).

“1835 yılına gelindiğinde Manastır, Rumeli Vilâyeti merkezi, 1844– 1868 yıllarında ise sancak merkezi olmuştur.” (Özcan, 2013:353-423). III. Ordunun karargâhının da yer aldığı Manastır'da XIX. yüzyılda dokuz konsolosluk açıldı: “Avusturya, İngiltere, Bulgaristan, Yunanistan, İtalya, Romanya, Rusya, Sırbistan ve Fransa.” (Joglev, 1998:126; Manastır Salnâmesi, 1305: 165). Manastır Vilâyeti, XIX. yüzyılında Selanik'ten sonra ikinci büyük şehir hâline gelmiş ve birçok ülkenin diplomatik temsilcisinin bulunması nedeniyle “konsololar şehri” olarak adlandırılmıştır. (Prifti, 2003: 563).

Manastır şehri, İttihat ve Terakki'nin önemli merkezlerinden biri sayılmaktadır. İttihat ve Terakki II. Abdülhamid istibdadına karşı kurulan cemiyetin adıdır. Cemiyet kurucularından ve en önemli şahsiyetlerinden biri Strugalı İbrahim Temo'dur, Resneli Niyazi Bey, Ohrili Eyüp Sabri diğer önemli şahsiyetlerden sayılmaktadırlar. “Osmanlı Hürriyet Cemiyeti, ilk olarak Manastır'da 30 Aralık 1906 tarihinde” ilk şubesini açmıştır. (Karabekir, 1993: 139). Manastır şubesinin kurucularından Resneli Niyazi Bey ve şube üyeleri Kanun-ı Esasi'nin ilanını isteyen beyannameleri şehrin sokaklarında dağıtmışlardır. Niyazi Bey Manastır yöresindeki halklarla Kanun-ı Esasi'nin ilanı için iş birliği yapmıştır.

İttihat ve Terakki'nin üyeleri Manastır'daki konsolosluklarla niyetlerini anlatıp, Sarayla haberleşmek üzere şehirdeki telgrafhaneye gitmişlerdir. Telgrafhaneden çıkarken İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin subaylarından biri öldürülmüştür. Bu gelişmeden sonra Kolağası Niyazi Bey yanında iki yüz asker ve halktan iki yüz sivil ile beraber 3 Temmuz'da Resne'de dağa çıkarak II. Abdülhamid'e karşı isyan bayrağını çekmiştir. Hemen ardından Ohrili Eyüp

Sabri Bey de yanındaki arkadaşlarıyla bu gruba katılıp ayaklanmanın çapını büyütmüşlerdir. Manastır yöresinde açılan isyan bayrağı Padişah II. Abdülhamid üzerinde baskı amaçlanmıştır. Manastır’da açılan isyan bayrağı Ohri şehrine de sıçramış, Eyüp Sabri Bey “20 Temmuz 1908’de askeri depoyu açtırıp dokuz yüz mavzer ile doksan beş sandık cephaneyi alarak, asker ve ahaliden teşkil ettiği Ohri Milli Alayı birinci tabur kumandanlığını ele alarak, dağa çıkmıştır.” (Gürel, 2009: 30).

Manastır Komitesi, 23 Temmuz 1908’de Padişah II. Abdülhamid’e isteklerini ve son durumu bildirmek için bir telgraf çekmiştir. Telgrafta; Meşrutiyet’in ilan edilmesi ve Meclis-i Mebusan’ın açılması, tüm halkın birlik olduğunu bildirmektedir. Bu isteklerin yirmi dört saat içinde yerine getirilmemesi hâlinde, İkinci ve Üçüncü orduların İstanbul’a yürüyeceği İstanbul’a doğru harekete geçeceğini bildirilmiştir. İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından gönderilen bu telgraf padişaha verilmiş bir son ultimatomdu. 23 Temmuz 1908 Padişah II. Abdülhamid, zorunlu bir şekilde meşrutiyeti ilan etmeye karar verdi. Aynı gün “İttihat ve Terakki’nin Manastır merkezi vali ve diğer yetkililerin huzurunda 21 pare top atışıyla meşrutiyeti ilan etmiştir.” (Aydın, 2011: 19).

3. Geçmişten Günümüze Manastır Şehri

Manastır şehri her dönemde ayrı bir değere, ayrı bir özelliğe sahiptir. Manastır tarih dönemi içinde, önemli bir yerleşim yeri olarak kabul edilmektedir. Devletleri ve şehirleri birbirine bağlayan ticaret yolu üzerine kurulu olan Manastır, küçük bir şehirden Makedonya’nın başkenti olma konumuna gelmiştir. Manastır Osmanlı döneminde ise; nahiye, sancak ve vilayet merkezi konumundadır. Manastır siyasi ve iktisadi konumu sebebiyle, askeri alanda da önem kazanmıştır.

Manastır şehrinin önemi, orada yaşayan halklardan meydana gelen bir etnografya müzesi gibidir. Manastır’da tüm dönemlerde olduğu gibi, günümüzde de çeşitli halklar ve milletler huzur içinde yaşamaktadır. Manastır şehrinde Makedonlar, Türkler, Arnavutlar, Romanlar, Sırp, Ulahlar vb. halkalar huzur içinde yan yana yaşamaktadır. Yaşayan halklar dinî yönden; Hristiyan, Müslüman, Musevî vb. olmak üzere, mezhebî yönden ise Katolik, Ortodoks, Sünnî, Bektaşî gibi gruplardan meydana gelmektedir. Makedonya Devlet İstatistik Kurumu, 2002 nüfus sayımı verilerine göre Manastır şehrinde yaşayan halk sıralaması şu şekildedir: “Makedon halkı 84.616 kişi, Arnavut halkı 4.164 kişi, Türk halkı 1.610 kişi, Roman halkı 2.613 kişi, Ulah halkı 1.270 kişi, Sırp halkı 541 kişi, Boşnak halkı 21 kişi ve diğer halklar 550 kişi” olarak verilmiştir. (http://www.stat.gov.mk/pdf/kniga_13.pdf).

Osmanlı döneminde “Manastır şehri 1382’de Kara Timurtaş Paşa” tarafından fethedilmiştir. (Nureski, 2008: 24). Evliya Çelebi’nin Seyahatnamesinde ve Katip Çelebi’nin Cihannüma adlı eserinde “Osmanlıların I. Murat döneminde 1382 yılında Rumeli Beylerbeyi Kara Timurtaş Paşa” tarafından Osmanlı topraklarına geçtiği ileri sürülmektedir. (Çelebi, 1971: 90; Çelebi, 2003: 394-395; Uzunçarşılı, 1988: 175; Tevfik, 1327: 27). Manastır şehri, Osmanlı döneminde kültür merkezi

olarak maddî, manevî olarak önemli hâle gelmiştir. Manastır şehri, dönemin önemli kültür merkezlerinden biri olarak tüm özellikleriyle Osmanlı kaynaklarına konu olmuştur.

1906-1907 nüfus sayımına göre Manastır vilayetinin nüfusu: “328.545 Müslüman, 286.001 Rum, 196.588 Bulgar, 5.556 Ulah, 5.459 Yahudi, 2.104 Çingene, 53 yabancı uyruklu ve 5 Protestan olmak üzere 824.828 kişiden oluşmaktaydı.” (Karpat, 2010: 347-349).

Manastır’ı farklı dönemlerde, farklı seyyahların ziyaret ettikleri söylenmektedir. Manastır şehrini ziyaret edenlerden “A. Bernard (1591), Hacı Kalfa (17.yy.), Evliya Çelebi (1670), Edvard Braun (17.yy.) ve Ami Bue (1835)” tanınmış seyyahların adı geçmektedir. (Kaleşi, 1972: 128) Seyyahlar, eserlerinde ziyaret ettikleri dönemde Manastır şehrinin durumu hakkında geniş bilgi vermişlerdir. Onlardan biri dünyayı gezen ve her gittiği yeri tarif eden Türk seyyahı Evliya Çelebi’dir. Evliya Çelebi, XVII. yüzyılda Manastır’ı şöyle tarif etmektedir: “Dört yanı ve şehir içi ağaçlık bir yerdir. Büyük İskender zamanında burada büyük bir mabet varmış. Manastır denmesinin sebebi budur. Şehir, I. Murat zamanında (1382) fethedilmiştir. Rumeli eyaletinde, Sultan Ahmet Han’ın kızı Fatma Sultan’ın hassıdır. Yirmi yük akçe iltizam ile voyvodası idare eder. Şeyhülislâmı, nâkibüleşrâfi olup üç yüz akçe pâyesiyle şerif kadılıktır. 360 köyü vardır. Gazi Hüdâvendigâr (I. Murat) kalesini fetihten sonra temelinden yıkmıştır. Şehir 21 mahallelidir. 3.000 kadar evi olan şehirde 70 cami vardır. Bunlardan İshak Efendi Camii, çarşı içinde Mahmud Efendi, Gazi Haydar, Çıkrıkçılar içinde Hacı Bey Camii, Bedesten yanında Çavuş Camii meşhurlarıdır. 9 medresesi de vardır. Bunlardan Dülbend Kadı Medresesi en büyüğüdür. Çarşısında 900 dükkânı vardır. 40 adet kahvehanesi var. Son derece güzel bedesteni var. Zengin tüccarları vardır. Meşhur şeylerinden ‘Manastır keteni’ vardır. Şehrin batı tarafında, şehir ucunda ve diğer yerlerde yirmi adet mesire ve eğlence yerleri var. Şehrin edebî bilginleri çoktur. Zengin tüccar ve hacıları çok olduğundan hayır ve iyilik yapmayı çok severler. Şehrin içinde kırk yedi yerde kurşunla örtülü imaretler vardır.” (Çelebi, 1996: 382-386).

1891 Manastır Salnamesinde Manastır Vilayeti şöyle tarif edilmektedir: “Manastır: 24 cami, 5 tekke (Bektaşî, Kadiri ve Nakşibendi tekkeleri) 9 medrese, iki yüksek okul (idadi), 2 rüşdiye, bunlardan biri kız hazırlık okulu, 6 ibtidai, 5 kilise (2 Bulgar ve 2 Rum 1 Protestan), 6 Bulgar anaokulu, 9 Rum anaokulu, 3 Yahudi anaokulu, 5 394 ev, 4 kışla, Vali Konağı, 10 polis karakolu, 3 depo, 3 telgrafhane, 14 han, 260 fırın, 40 gazino ve taverna, 7 hamam, 6 un fabrikası, saat kulesi, 8 eczane ve 30 mutfak ve restoran. Manastır Köylerinde: 66 cami, 145 kilise, 150 karma okul, 9.574 konut, 146 han, iki fabrika (pamuk veya ipek) ve iki un değirmeni.” (Sarisakal, <http://www.bakisarisakal.com/manastirvilayeti.pdf>).

Manastır vilayetinde yaşayan halkıyla, esnafıyla, tüccarıyla kültür merkezleriyle, okullarıyla, tüm özellikleriyle değişik kaynaklara konu olmuştur. Manastır şehri makale, hikâye, şiir, şarkılarda ve değişik yazılarda yerini almıştır. Onlardan biri dillere destan olan Manastır şarkısıdır.

4. Manastır'da Eğitim - Öğretim ve Önemli Şahsiyetler

Tüm dönemlerde Manastır'da eğitim amaçlı mektep binalarının yapımını görmek mümkündür. XIX. yüzyılında eğitime verilen önemi oradaki okullarda eğitim gören Müslüman, Hristiyan, Katolik, Protestan, Yahudi yani her dine mensup olan çocuklardan anlaşılmaktadır. Şemseddin Sami, Manastır Vilâyeti'ndeki eğitimin durumunu şöyle açıklamıştır: “Manastır Sancağı'nda eğitim ve öğretim faaliyetlerinde Hristiyan ahâlî, Müslümanlara nazaran daha aktif bir durumdaydılar. Bulgarlar, Ulahlar ve Rumlar birbirleriyle yarışircasına mekteplerini artırıyorlardı. Müslüman ahâlî ise maarifçe henüz geri olduğu” bilgisini vermektedir. (Birol & Akpınar, 2015: 144).

“XIX. yüzyılda Manastır'da ilk askerî lise, ardından askerî akademi açıldı. 1852'de Yunan dilinde ilk özel okul, XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ise Fransız (Katolik) okulları dahil edilmiştir. 1863'te Manastır'da ilk defa Slav dilinde bir Makedon belediye (devlet) okulu açıldı. 1864'te Roman okulu, ilk Amerikan (Protestan) kız okulu ise 1878'de açıldı. 1880'de ilk Yahudi okulu İbranice ve İspanyolca eğitim dilinde, bir yıl sonra 1881'de ilk Bulgar ilkokulu açıldı.” (Joglev, 1999: 127).

Maarif Salnamesi'nde verilen bilgiye göre 840.454 olarak belirtilen vilayet nüfusu içerisinde öğrencilerin sayısı 64.086 ve eğitim görmekte olan sayının nüfusa oranı binde 76.23 olarak verilmiştir. İncelediğimiz döneme en yakın yıla ait bu salnameye göre hicri 1318-1319 eğitim yılında Manastır idadisinde 28'i gayrimüslim olmak üzere 244 öğrenci bulunmakta ve bu öğrencilerin 42'si ücretli okumaktaydı. (1321 Maarif Salnamesi: 661-663). Manastır halkının geri kalan kısmı esnaf, sanatkâr ve çiftçiydi. Şehirde yaşayan halk belli bir kültüre sahip olmuş ve geniş bir kültür modeli oluşturmuştu.

Şemseddin Sami, Manastır Vilâyeti'ndeki eğitimin durumunu şöyle açıklamıştır: “Manastır Sancağı'nda eğitim ve öğretim faaliyetlerinde Hristiyan ahâlî, Müslümanlara nazaran daha aktif bir durumdaydılar. Bulgarlar, Ulahlar ve Rumlar birbirleriyle yarışircasına mekteplerini artırıyorlardı. Müslüman ahâlî ise maarifçe henüz geri olup Manastır ve Görice'de birer idadiye-i mülkiye ve diğer liva ve kaza merkezlerinde birkaç rüştiye ve iptidaiye mektepleri var ise de Müslüman ahâlînin çoğu Arnavut olup başka dil bilmediklerinden maarifin gelişmesine mâni olmaktadır. Arnavut dilinde yalnız Görice'de iki mektep olup bunlardan biri de Protestan misyonerlerine aittir”. (Sami, 1889-1898: 4438-4439).

Yine Manastır şehrinin en önemli okullarından biri de Manastır Askerî İdadisi'dir. “1845 yılında İmparatorluk'taki ordu merkezlerinde askerî idâdi açılmasına karar verilmiştir.” (Ergin, 1942: 356). Manastır Askerî İdadisi, Osmanlı İmparatorluğu'nun üç yıllık eğitim veren askerî liselerinden biridir. Manastır Askerî İdadisi'nde çok sayıda önemli şahsiyet yetişmiştir. Burada yetişen şahsiyetlerin çoğu, gerek Osmanlı döneminde, gerek Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında ve aydınlanmasında önemli rol oynamıştır. Selanik Askeri Rüştiye sonrası öğrenimine Kuleli Askeri Lisesinde devam etmek isteyen Mustafa Kemal, “Hasan Bey'in tavsiyesi üzere 1895 yılında Manastır Askerî İdadisi'ne” gitmeye

karar vermiştir. (Demirel & Doğanay, 2013: 359-385). Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini teşkil eden önemli şahsiyetlerden Kemal Atatürk yetiştiği Manastır ve Askerî İdadisi'nin önemi büyüktür. Bu eğitim kurumunda Türk Milleti'nin kurtarıcısı olan Kemal Atatürk'e devletin geleceğini kurtarma görevini vermiştir.

Atatürk'ün arkadaşlarından, Ali Fethi Okyar bu yolda büyük hizmetlerde bulunmuştur. Atatürk gibi, Ali Fethi Okyar da "İbtidâi Numûne Mektebi'ni bitirdikten sonra Manastır Askerî Rüşdiye mektebine girmiştir". (Demirel & Doğanay, 2013: 359-385). Ali Fethi Okyar da, II. Abdülhamid'in yöntemine karşı okulda bazı arkadaşlarıyla birlik İttihat ve Terakkî Cemiyeti'ne katılmıştır. 1923'te Kemal Atatürk, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı olduğunda, Ali Fethi Okyar, Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanı ve iki kez de Türkiye Cumhuriyeti'nin başbakanı oldu. 1925-1930 yılları arası Türkiye Cumhuriyeti'nin Fransa ve İngiltere büyükelçisi olarak atandı. Ali Fethi Okyar dürüst, vatansever, ülkesinin çıkarlarını kendi menfaatinden üstün tutan, alçakgönüllü, kültürlü, başkalarına saygılı, demokrasi ve özgürlük sevdalısı bir kişiliğe sahipti.

İlkokulu memleketinde bitiren Kolağası Mehmed Tevfik Efendi, daha sonra ailesinin tavsiyesiyle Manastır Askerî İdadisi eğitimine devam etti. Liseyi başarıyla bitirdikten sonra eğitime İstanbul'da Askerî Harbiye'ye devam etti. Mehmed Tevfik orada okurken uzun süredir devam eden Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihini, siyasi ve idari yapısını daha iyi tanıma fırsatını buldu. Askerî Harbiye'yi bitirdikten sonra, Manastır Askerî İdadisi tarih öğretmenliğine atandı. Aynı okulda Mustafa Kemal'in tarih dersi hocalığını yaptı. Kemal Atatürk; "...değerli ve milliyetçi bir Türk subayıydı. Türk tarihini iyi biliyor ve öğrencilerine tarih zevkini veriyordu. Atatürk, Türk tarihini bütün genişliği ve derinliği ile kavramış bulunan hocasından daima saygı ile söz etmiştir. Bir gün bana: 'Mehmet Tevfik Bey'e minnet borcum vardır; bana yeni bir ufuk açtı' diyerek minnettarlığını dile getirmiştir. (Cebesoy, 1995: 18).

5. Basın Gözüyle Manastır Şehri

Medyanın önemi; yaşadığımız çevrede, olaylar hakkında bilgi vererek, uzaktaki olayları yakınlaştırılarak dünyanın küçülmesidir. Medya ortaya çıktığı günden, günümüze kadar insanlar üzerinde büyük etkisi olmuştur. İnsan varlığının iletişim kurma ihtiyacı medyanın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Medya, dünya sınırlarını azaltarak, onu köy durumuna getirerek, toplum ve kamuya aynı anda bilgi vermektedir.

Günlük haber ve olaylar ilk dönemlerde elle yazılarak çoğaltılmıştır. XIX. yüzyılın sonlarında XX. yüzyılın başlarında Manastır'da üç matbaa bulunmaktaydı. İlk resmi matbaa 1878'de ilk hükümet matbaası, Türkçe baskı yapan vilayet matbaası 1899'da, ilk özel matbaa ise 1882'de Yuvar Pile'nin kurduğu matbaadır. Matbaalar Türkçe dışında Bulgarca, Fransızca, Rumca ve Ulahça da baskı yapabiliyordu.

Manastır Osmanlı döneminde Batılılaşma fikirlerinin geliştiği, on beş kadar gazetenin faaliyet gösterdiği bir şehirdi. Vilayet gazeteleri, Osmanlı

dönemi vilayetlerinin yerel tarihlerinin aydınlatılması için önemli kaynaklardır. Manastır gazetesinin nüshalarında Manastır vilayetinde yaşananlar, haber olarak yer almıştır. Gazetelerden biri de Manastır’da neşredilen Manastır Vilayet Gazetesi’dir. Manastır Vilayet Gazetesi haftada bir, çarşamba günleri ve dört sayfadan oluşan resmî bir gazetedir. Gazetede günlük hayatta karşılaşılan çeşitli problemlere, çeşitli haberlere yer verilmiştir. Manastır, halkının çoğunun tarım ve hayvancılıkla uğraştığı yazmaktadır.

“Manastır esnafının % 17 esnaf ve tüccârı.” (Yediyıldız, 1998:28). Manastır esnafının mermer, tuğla ve kiremit, kereste, kireç, değirmen taşı, meyve, bostan, üzüm, süt, peynir, sadeyağ, nohut, mısır, fasulye, pekmez, pirinç, balık, bal, yün, yapağı, zeytinyağı ile uğraştıkları bir bölgeydi. Manastır esnafının demir yoluyla dışarıdan eşya, kömür, ticari mallar, zahire ihracat yaptıklarını yazmaktadır. Diğer taraftan da Osmanlı devleti Manastır esnafından her türlü erzak ve eşyadan vergi aldığını yazmakta. Manastır vilayetinin “ileri gelenleri, memurlar, eşraf, ulema ve konsoloslar” olduğunu aktarmaktadır. (Manastır, 323:1). Makedonya Cumhuriyeti konumu itibarıyla, birçok devletin ilgisini çekmiş ve devletler kendi menfaatleri doğrultusunda faaliyetlerini artırmıştır. Bundan dolayı devletler kendi elçiliklerini, konsolos hanelerini “1860’lardan başlayarak” Manastır’da açmışlardır. (Lory & Popoviç, 1996: 67; Peşeska, 2010: 270-4).

Manastır Vilayeti Osmanlı döneminde, III. Ordu’dan dolayı İttihat ve Terakki’nin hızla örgütlendiği bir yerdir. Osmanlı ordularının barındığı bir merkez haline getirilip, subayların yetiştirildiği bir merkez sayılmaktaydı. Yine, Manastır 23 Temmuz 1908’de Meşrutiyetin ilanına ev sahipliği yapan bir şehirdir. Bu yönden Manastır şehri Meşrutiyet öncesi döneminin aydınlatılması büyük bir önem taşımaktadır.

Manastır ve Körice’de yedi yıllık ve beş yıllık geceli, gündüzlü yüksek okullar 1884 - 1891 yılında açıldığı bilgisini vermektedir. Ayrıca bir kız, bir de erkek özel yüksek okulun bulunduğunu, bir diğeri ise özel Bilgi ve Kültür okul olduğu bilgisi vermektedir. Yeni inşa edilen Tefeyyüz Mektebini ve diğer okullarda mevcut olan öğrenci sayılarını yazmaktadır. Haberin birinde okula öksüz ve yetim çocukların alındığını ve onlara bir meslek kazandırılmasının amaçlandığını öğreniyoruz.

Manastır’da Yanaki (1878-1854) ve Milton Manaki (1882-1964) kardeşlerin fotoğrafçı ve sinemayla uğraştıklarını anlatmaktadır. Gazete, yabancı gazetelerden alıntı yaparak, haberler vermektedir. “Rumeli Demiryolları’nın Selanik-Manastır Hattı 1894’te” hizmete girmesi ve Manastır 1907 yılında şehir merkez sokakların lüks lambalarla aydınlatıldığını öğreniyoruz. (Yarcı, 2013: 105). Gazetede dini içerikli ramazan ayı ve paskalya kutlamalarına ve Manastır’da Ortodoks halkın emniyet içinde ayinlerini yaptıklarına yer vermiştir. Guraba Hastanesi’nde bir hastanın göğüsteki büyük bir ur ameliyatı olduğu, Manastır’da Muhtar adında aşı memuru bulunduğunu ve 346 kişiye aşı yaptığını haberi yer almakta. “Gazetenin haberine göre sel baskınları vilayetin birçok yerinde köprülerin yıkılmasına ve ulaşımın kesintiye uğramasına neden olmuştur. Sel baskınları Manastır vilayetinin en önemli problemlerinden birisi olarak görülmektedir.” (Manastır Vilayet Gazetesi, 4 - 11. Nisan 1323: 1-2).

6. Sonuç

Manastır şehri her dönemde ayrı bir değere, ayrı bir özelliğe sahip olmuştur. Manastır tarih içinde önemli bir yerleşim yeri olarak kabul edilmiştir. Devletleri ve şehirleri birbirine bağlayan ticaret yolu üzerine kurulu olan Manastır, küçük bir şehirden Makedonya'nın başkenti olma konumuna gelmiştir. Manastır Osmanlı döneminde nahiye, sancak ve vilayet merkezi konumuna gelmiştir. Manastır siyasi ve iktisadi konumu sebebiyle askerî alanda da önem kazanmıştır.

Manastır şehrinde yaşayan çeşitli halklar ve milletler meydana gelen bir etnografya müzesi gibidir. Tüm dönemlerde olduğu gibi, günümüzde de çeşitli halklar ve milletler huzur içinde yaşamaktadır. Her dönemde kültür merkezi olan Manastır, kavuştuğu yol, köprü, mektep gibi zengin ticarî, mimarî ve sosyal yapılarıyla önemli bir kültür merkezi haline gelmiştir. Yine Manastır şehrinde yaşayanların durumu, esnafın yaptığı ticaret; şehirdeki sinema, fotoğrafçılık, matbaa, gazete, sağlık hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Manastır iktisadi ve sosyal alanlarda sahip oldukları sosyo-kültürel imkânlarıyla ve yetiştirdikleri önemli ilim, sanat hakkında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Kaynakça

1. 1321 Maarif Salnamesi.
2. Anastasoski, Nick. (2005), *Contestations Over Macedonian Identity 1870-1912*. Ph D, School of Social Sciences. Melbourne.
3. Aydın, Mithat. (2011). *II. Meşrutiyet'in İlanı ve İngiltere*. Belgi Dergisi. Sayı 1 (Kış 2011/T)
4. Birol, Nurettin & Akpınar, Deniz. (2015). *The Journal of Academic Social. Science*, Yıl 3, Sayı 14, Haziran 2015.
5. Cebesoy, Ali Fuat. (1995). *Sınıf Arkadaşım Atatürk*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
6. Çelebi, Evliya. (1315). *Seyâhatnâme*. (Evliya Çelebi Seyahatnamesi). İstanbul. 1315, V, 572-574.
7. Çelebi, Evliya. (1996). *Seyahatnâme*. (Evliya Çelebi Seyahatnamesi). Sadeleştiren: Çevik Mümin, İstanbul: Üçdal Neşriyat. (5. Cilt).
8. Çelebi, Evliya. (2003). *Seyahatnâme*. (Evliya Çelebi Seyahatnamesi). VIII. Kitap (Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 308 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu), Hazırlayanlar: Seyit Ali Kahraman - Yücel Dağlı - Robert Dankoff. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
9. Çelebi, Katip. (1971). *Cihannümâ - İklîm-i Rum*. Süleymaniye Kütüphanesi - Halet Efendi Nr. 640. İstanbul.
10. Demirel, Muammer & Doğanay, Fatma Kaya. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. [Yıl 2013, 26. Cilt, 2. Sayı](https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/153507), Sayfalar 359 - 385. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/153507>. Erişim tarihi: 10.03.2021.
11. Ergin, Osman. (1942). *Türkiye Maarif Tarihi*. İstanbul: Osmanbey Matbaası. (2. Cilt)
12. Gürel, Cemal Necip. (2009). *İttihat ve Terakki ve Paramiliter Yan Kuruluşları*. Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir.
13. İdrizi, Murtezan. (2008). XIV. ve XV. Yüzyıllarda Bitola –Manastır. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). SAÜ., Sosyal Bilimler Enstitüsü.

14. Joglev, Zlatko. (1998). *Education in Bitola in the Second Half of the 19th Century*. Atatürk ve Manastır Sempozyumu. (Bitola, 12 - 13 Ekim 1998). Ankara: Öz -Ten Ofset ve Tipo Yayıncılık.
15. Kaleşi, Hasan. (1972). *Najstari Vakıfiski Dokumenti u Jugoslaviji na Arapskom Jeziku*. Priştina.
16. Karabekir, Kâzım. 1993. *İttihat ve Terakki Cemiyeti 1896-1909*. Yayına Hazırlayan: Uğur Mumcu, Emre Yayınları, İstanbul.
17. Karpat, Kemal H.. (2010). *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*. İstanbul: Timaş yayınevi.
18. Lory, Bernard & Popoviç, Aleksandre. (1996). “*Balkanların Kavşağındaki Manastır (1816–1918)*” *Modernleşme Sürecinde Osmanlı Kentleri*. Editörleri: Paul Dumont, François Georgeon. (çev.) Ali Berktaç. İstanbul.
19. Makedonya Devlet İstatistik Kurumu, 2002 Nüfus Sayımı Verileri: http://www.stat.gov.mk/pdf/kniga_13.pdf. Erişim tarihi: 15.02.2018.
20. Manastır Salnâmesi 1305.
21. Manastır Vilayet Gazetesi, 4-11.Nisan 1323.
22. Manastır Vilayet Gazetesi, 6 Haziran 1323.
23. Nureski, Cüneys. (2008). *Tezkirelere Göre Makedonya’da Yetişen Osmanlı Divan Şairleri*. Üsküp: Matüsiteb Yayınları.
24. Özcan, Uğur. (2013). *1878–1912 1878–1912 Yılları Arasında Manastır Vilayeti’nde Okullaşma ve Okullaşmanın Milliyetçilik Üzerindeki Etkisi*. Avrasya İncelemeleri Dergisi (AVİD), II/1. 353-423.
25. Parmaksızoğlu, İsmet. (1976). Ankara: Manastır. Türk Ansiklopedisi. (23. Cilt).
26. Peşeska, Margarita. (2010). *Fransız Diplomasi Temsilcilerinin Raporlarına Dayanan Türk-Makedon İlişkileri*. İstanbul: Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi.
27. Prifti, Kristaq. (2003). *Manastır*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları (DİA). c. XXVII.
28. Sami, Şemseddin. Kâmusu’l-Âlâm VI., İstanbul 1889–1898 (R. 1306-1316).
29. Sarısakal, Baki. *1891 Manastır Salnamesinde Manastır Vilayeti*, <http://www.bakisarisakal.com/manastirvilayeti.pdf>. Erişim tarihi: 20.06.2021.
30. Tevfik, Mehmed. (1911). *Manastır Vilayetinin Tarihçesi*. Manastır: Beynelminel Ticaret Matbaası.
31. Tevfik, Mehmet. (1327). *Manastır Vilayetinin Tarihçesi*. Manastır: Beyne’l-Milel Ticaret Matbaası.
32. Türkçe Sözlük, TDK. (1998). I-II. Ankara: Türk Tarihi Kurumu Basımevi. (9.Baskı, 2. Cilt).
33. Uzunçarşılı, İ. Hakkı. (1988). *Osmanlı Tarihi*. C.I., Ankara: Türk Tarih Kurumu.
34. Yarıç, Güler. *Osmanlı Diplomasinde Makedonya Meselesi (1876-1913)*. Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi. Ocak 2013. (4. Cilt, 1. Sayı).
35. Yediyıldız, Bahaeddin, (1998). *Osmanlılar Döneminde Manastır*. Atatürk ve Manastır Sempozyumu. (Bitola, 12 - 13 Ekim 1998). Ankara: Öz -Ten Ofset ve Tipo Yayıncılık.
36. Yerasimos, Stefanos. (1991). *Les voyageurs dans l’empire ottoman (XIV-XVI siècles)*. Ankara: Société turque d’Histoire.

The City of Manastir as a Cultural Center and its Features

Abstract: One of the most important city in Macedonia is Manastir (Bitola). Manastir is in the middle of the Ottoman Europe. Monastir is one of the most developed and the second fastest growing city of Republic of Macedonia. From the 19th century, it had the position of a religious center consisting of churches and religious buildings. Christians, Muslims, Catholics, Protestants, Jews, that is, people of all religions live in Manastir. The Ottoman Empire made efforts to make the settlements under its dominance regular. Cities are the most important social, cultural and economic areas in this period. Cities are different from villages in terms of religion, education, health, transportation, administration and economy. The main elements of Ottoman cities are: roads, bridges, fountain castles, hospitals, mosques, bazaars, markets, cultural centers and neighborhoods. Many social structures that meet the needs of the people have been built and cities have been given a great vitality. The most important features that distinguish cities from rural areas and villages are the magnificent structures in cities.

Keywords: *Manastir; Bitola; Macedonia; city; culture.*

ГОД. VII
БР. 13

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. VII
NO 13